

INTEGRÁLT VÍZHÁZTARTÁSI TÁJÉKOZTATÓ, OPERATÍV ASZÁLY- ÉS VÍZHIÁNY- ÉRTÉKELÉS

2018. március

- kivonat -

Készítette:

az
Országos Vízügyi Főigazgatóság
Vízjelző és Vízrajzi Főosztály
Vízrajzi Monitoring Osztálya

és az
Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság

Budapest, Szeged
2018. március 10.

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

Csapadék

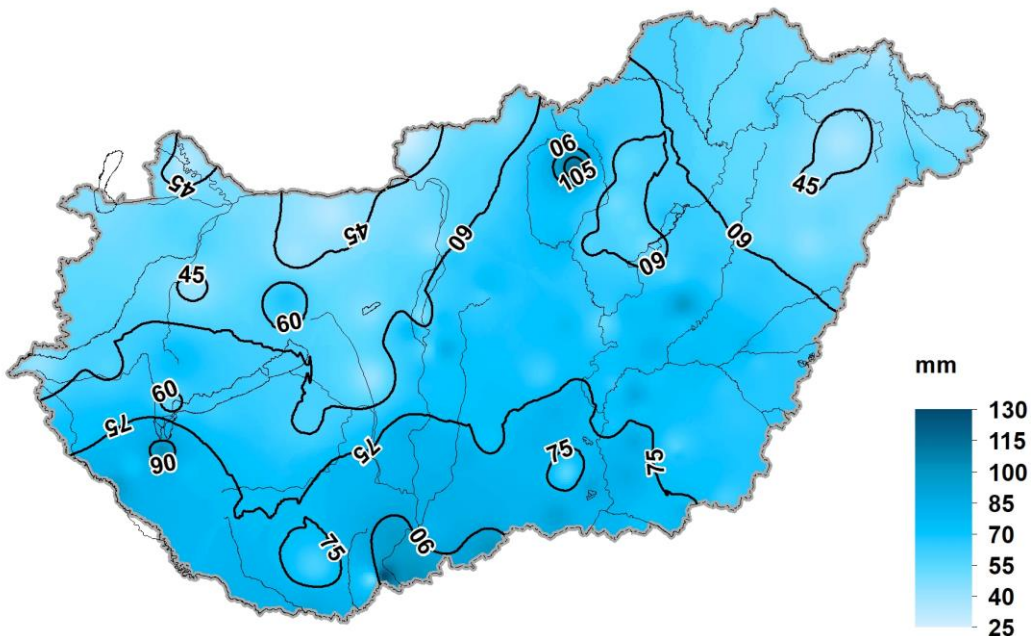
2018 februárjában a rendelkezésre álló adatok szerint az ország területére lehullott csapadék mennyisége 25 mm (Tésa) és 130 mm (Kölked) között alakult. Az országos területi átlagérték 66 mm volt, ami 37 mm-rel (128%-kal) magasabb a viszonyítási időszak (1971-2000) február havi átlagánál.

A februárban lehullott csapadék mennyisége az ország egész területén meghaladta az éghajlati átlagot. A februári átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadéktöbblet a Mátrában, valamint a Dél-Dunántúl és a Dél-Alföld egyes körzeteiben fordult elő.

Országos áttekintésben a februári átlaghoz viszonyított legnagyobb csapadéktöbblet (96 mm) Kölked állomáson fordult elő.

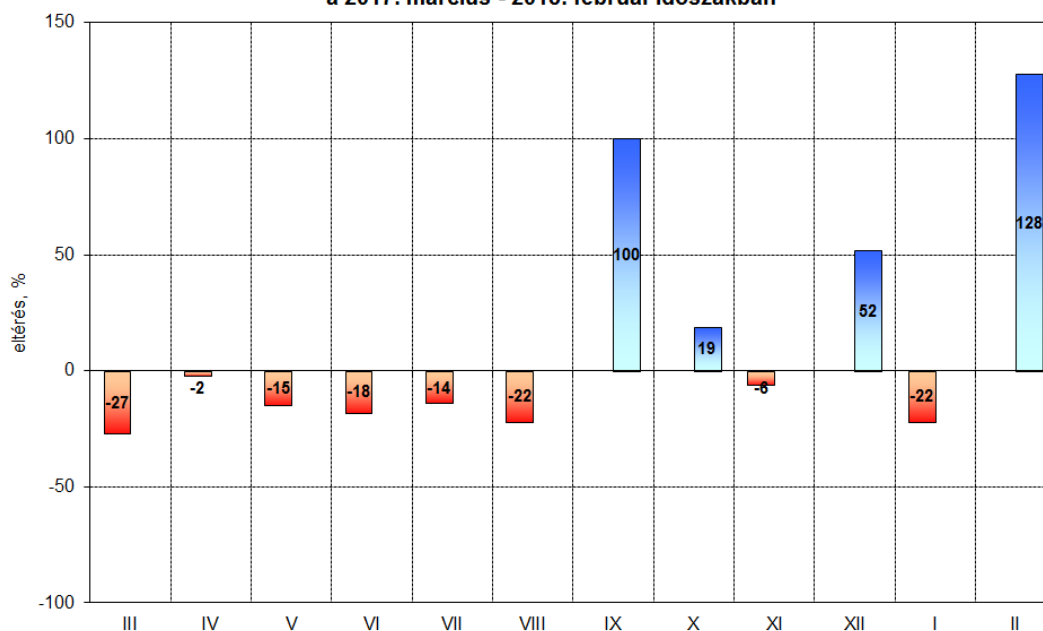
Február harmadik dekádjában erős lehűlés következett be, Az ebben az időszakban lehullott csapadék hó formájában érkezett és síkvidéki területeinken is összefüggő hótakaró alakult ki, aminek maximális vastagsága 2-36 cm között változott. A maximális hóvastagságot (36 cm) Kölked állomáson jegyezték fel.

A 2018. február havi csapadékösszeg területi eloszlása

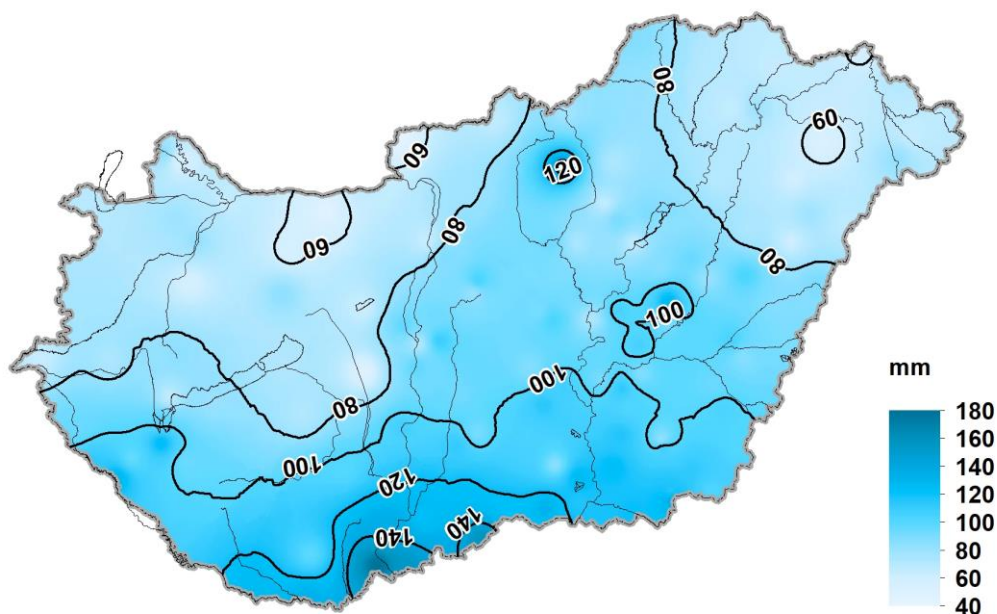
Az alábbi szövegtáblában a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének a sokévi átlagtól való relatív eltérését.

A havi csapadékösszeg országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagától való eltérése (%) a 2017. március - 2018. február időszakban

A január-február időszakban lehullott csapadék mennyisége 41 mm (Tésa) és 178 mm (Kölked) alakult. A kéthavi csapadékösszeg országos területi átlagértéke 91 mm volt, ami 30 mm-rel (mintegy 50%-kal) haladta meg az éghajlati átlagot. Az Észak-Dunántúl egyes körzeteinek kivételével ebben az időszakban az éghajlati átlagnál több csapadék hullott. Az átlaghoz viszonyított legnagyobb kéthavi csapadékhiány (21 mm) Tata, a legnagyobb csapadéktöbblet (107 mm) Kölked állomáson fordult elő.

A 2018. január - február havi csapadékösszeg területi eloszlása

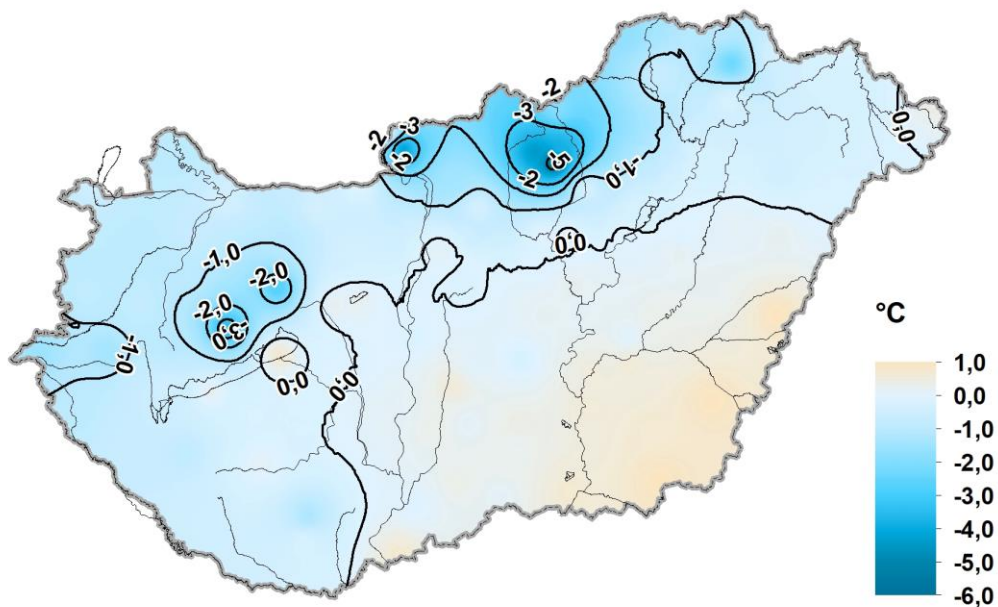

Léghőmérséklet

A február havi középhőmérséklet $-5,7^{\circ}\text{C}$ (Kékestető) és $1,1^{\circ}\text{C}$ (Békéscsaba) között alakult, az országos területi átlagérték $-0,4^{\circ}\text{C}$ volt, ami a sokévi (1971-2000) februári átlagtól $1,1^{\circ}\text{C}$ -kal maradt el.

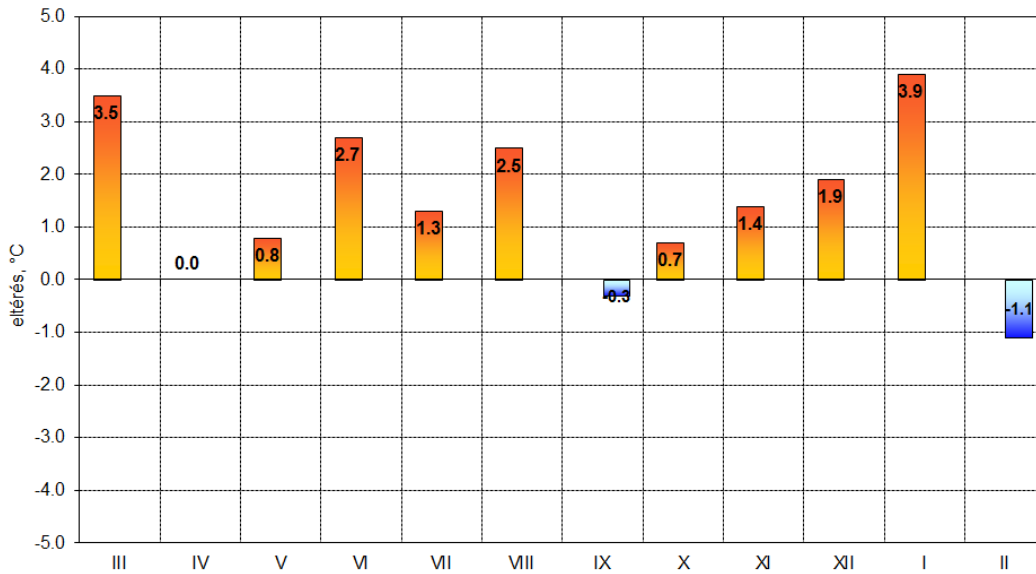
A havi középhőmérséklet az ország túlnyomó részén az átlagosnál alacsonyabb volt, ugyanakkor az Alföld délkeleti részén az átlagosnál kissé magasabban alakult a havi középhőmérséklet. A havi középhőmérséklet átlaghoz viszonyított legnagyobb negatív eltérése ($2,7^{\circ}\text{C}$) Kékestető, a legnagyobb pozitív eltérése ($0,4^{\circ}\text{C}$) Körösszakál állomáson jelentkezett.

A 2018. február havi középhőmérséklet területi eloszlása

Az alábbi ábrán a legutóbbi 12 havi időszakra mutatjuk be a havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi átlagtól való eltérését.

A havi középhőmérséklet országos területi átlagértékének sokévi (1971-2000) átlagtól való eltérése (°C) a 2017. március - február 2018. január időszakban

Talajnedvesség

Síkvidékeinken a talajok legfelső (0-20 cm-es) rétegének nedvességtartalma február végén az egy hónappal korábbi állapothoz képest magasabb volt. A nedvességtartalmat általában a 85-100% közötti telítettségi értékek jellemezték.

A 20-50 cm közötti talajréteg nedvességtartalma februárban síkvidékeink területén az egy hónappal korábbi állapothoz képest növekedett. A nedvességtartalom a hónap végén – síkvidékeinken meglehetősen homogén területi eloszlást mutatva – 90-100% között alakult.

Az 50-100 cm-es talajréteg nedvességtartalma februárban a síkvidékek területi átlagában ugyancsak növekedett. Ennek a talajrétegnek a nedvességtartalmát a hónap végén általában a 95-100% közötti telítettségi értékek jellemezték.

Talajvíz

Februárban a síkvidékek csaknem mindegyikén emelkedett a talajvízszint. Az emelkedés területi eloszlása jellemzően 0-25 cm között változatosan alakult. A Hatvani-sík, a Dévaványai-sík, a Nagy-Sárrét, a Berettyó-Kálló köze, a Hortobágy, a Taktaköz és a Bodrogek jelentős részének területén 25-50 cm közötti emelkedés jelentkezett. A Kisköreitározó déli részének környezetében, valamint a Dévaványai-sík és a Nagy-Sárrét területén 50-75 cm, helyenként 75-100 cm, a Körös-Maros köze északi és nyugati peremterületén, továbbá kisebb körzetekben az Alföld más térségeiben is mutatkozott 0-25 cm emelkedés. Kisebb (5-10 cm) talajvízszint-csökkenés csak néhány körzetben, a Mosoni-sík keleti peremterületén, a Szigetköz jelentős részén és a Mezőföld északi peremterületén mutatkozott.

Az 1971-2000. közötti időszak február hónapjai átlagánál magasabban helyezkedett el a talajvíztükör a Kisalföld és a Mezőföld több körzetében, a Dráva-menti sík keleti peremén, a Duna-Tisza köze északnyugati peremén, a Közép-Tisza vidéken, a Tisza völgyének a Bodrog és a Zagyva torkolata közötti szakaszán, a Zempléni-hegység előterében, a Közép-Tisza völgye és a keleti országhatár között, továbbá elszórva kisebb körzetekben. Az érintett

térségek területének mintegy felén 0-25 cm, a fennmaradó közel felén 25-50 cm közötti emelkedés mutatkozott. Az 50 cm-nél nagyobb emelkedéssel érintett területek aránya kevesebb volt, mint 5%. Az időszakától a legnagyobb negatív eltérés a Duna-Tisza köze területének hátsági részén és a Mátra előterében (200-300 cm), továbbá a Felső-Tisza vidéken (Kelet- és Dél-Nyírség, Beregi-sík, Szatmári-sík, 100-150 cm), valamint a Nagykunság és a Hortobágy peremvidékén (100-150 cm) mutatkozott. A Körös-Maros köze területén 50-100 cm, a Dráva-menti sík nagyobb részén csak néhány cm eltérés jelentkezett.

A síkvidékek területi átlagában a talajvíztükör 2018. február hónapban az 1971-2000. közötti időszak február havi átlagértékénél ~35 cm-rel alacsonyabban helyezkedett el.

Operatív aszály- és vízhiány értékelés

Síkvidékeinken a február az átlagosnál lényegesen csapadékosabb volt. A hónap kezdetén cseppfolyós halmazállapotú, míg a hónap végén szilárd halmazállapotú csapadék volt jellemző. Megállapítható, hogy a téli hónapokban a beszivárgás feltételei kedvezőek voltak, csak a február végén alakult ki talajfagy.

Február hónap végére a talajok vízháztartása, az időjárási feltételek eredményeként, jelentős többletet mutat, a felső 35 cm-es talajrétegek szinte teljesen feltöltődtek, közelíti a telített állapotot, több helyen kétfázisú talajállapot alakult ki. Az alsó 35-80 cm közötti talajrétegek vízkészlete sokkal lassabban töltődött vissza, a hónapokon át halmozódó hiányt csak lassan képes ellensúlyozni a beszivárgás. Ugyanakkor február végére a legmélyebb rétegekbe is leszivárgott a szükséges vízmennyiség. Mindössze három állomáson (Szentistván, Békés, Hajdúnánás) a legmélyebb rétegekben mutatható ki néhány mm vízhiány, azonban a felső rétegekből történő pótlódás ezt hamarosan megszünteti. A feltöltődési folyamatot a rétegek vízáteresztő képessége, illetve az esetleges talajfagy számottevően képes befolyásolni!

Az átlagosnál számottevően csapadékosabb februári időjárás következtében a talaj felső rétegében kialakult telített állapotok a belvízi elöntések kialakulásának kockázatát nagymértékben növelték. Átlagosan csapadékos márciusi időjárás mellett is több helyen számottevő belvízi elöntések alakulhatnak ki. Az elöntések nagyságát a lehulló csapadék és esetleg a feltalajban kialakuló talajfagy jelentősen megnövelhetik, jelentős belvíz-védekezési tevékenységre kell felkészülni!

Belvízi helyzetértékelés

2018 februárjában országos összesítésben a belvízrendszerek közötti vízforgalom mennyisége 267,18 millió m³ volt, ami 134,86 millió m³-rel (102%-kal) haladt meg az előző havi értéket. A február havi vízforgalom részben a felszíni vízfolyásokból a belvízrendszereken átvezetett vízmennyiség volt.

A hónap folyamán 7 VÍZIG területén fordult elő belvízelöntés. Az elöntéssel érintett terület maximális kiterjedése – nem egyidejűleg – 21932 ha volt.

A tározókban visszatartott víz mennyisége 2018 februárjában országos összesítésben az egy hónappal korábbi értékhez képest 8,13 millió m³-rel (11%-kal) növekedett.

2. ELŐREJELZÉS

Időjárás-előrejelzés

Az Országos Meteorológiai Szolgálat 2018. február 20-án kiadott hosszú távú meteorológiai előrejelzése szerint márciusban az átlagosnál melegebb és szárazabb, áprilisban az átlagosnál kissé melegebb és átlagosan csapadékos, májusban az átlagosnál kissé melegebb és az átlagosnál kissé szárazabb időjárás valószínűsíthető.

A havi középhőmérséklet és a havi csapadékösszeg országos átlagértékei az alábbi előrejelzett értékközökben várhatók (zárójelben a sokévi átlagokat tüntettük föl):

Hónap	Havi középhőmérséklet [°C]	Havi csapadékösszeg [mm]
március	5,1 – 7,6 (5,4)	10 – 45 (32)
április	9,6 – 12,0 (10,3)	30 – 65 (46)
május	14,8 – 17,6 (15,6)	35 – 80 (61)

Az OMSZ 2018. március 10-én kiadott középtávú előrejelzése szerint a következő 10 napos időszak nagy részében mérsékeltén változékony, tavaszias időjárásra lehet számítani. A napi középhőmérsékletek az évszakos átlag felett várhatók. Nagy bizonytalansággal az időszak végén erőteljes lehűlés előfordulhat. Az időszak folyamán legfeljebb csak az időszak végére valószínűsíthető számottevő mennyiségű (területi átlagban 10 mm/nap értéket elérő) csapadék előfordulása.

Vízháztartási előrejelzés

Február végén az egy évvel korábbi állapothoz képest országos viszonylatban valamivel nedvesebb vízháztartási helyzet volt megállapítható.

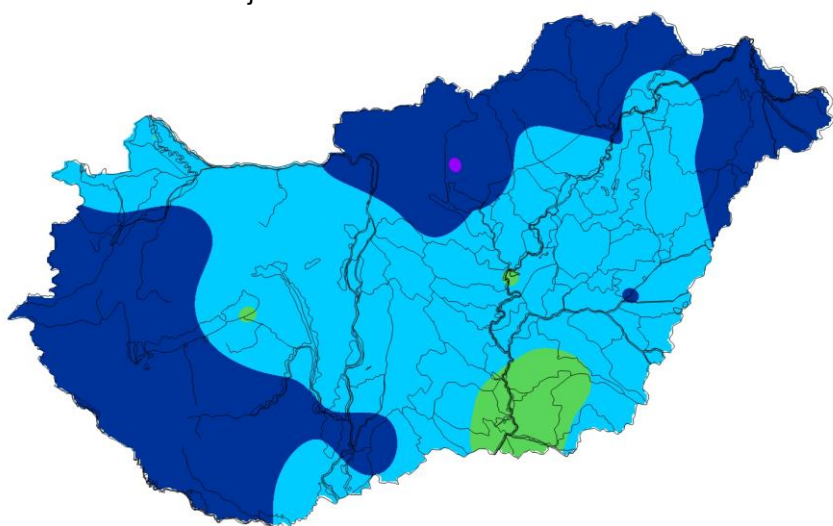
A hosszú távú időjárás előrejelzés bevalása esetén márciusban az ország legnagyobb részén átmeneti vízháztartási helyzetre lehet számítani. Ennél nedvesebb vízháztartási helyzet csak az Északi-középhegység területén, a Délnyugat-Dunántúlon, valamint az ország északkeleti részén valószínűsíthető.

A következő ábrákon időjárási forgatókönyvenként szemléltetjük a március vízháztartási helyzet várható alakulását

Az átlagosnál szárazabb
márciusi időjárás esetén

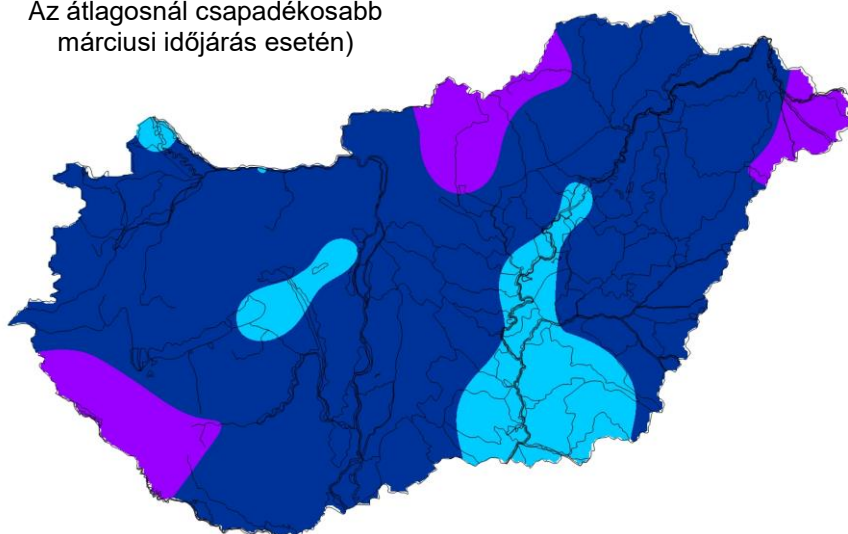
Átlagosan csapadékos
márciusi időjárás esetén

GVM

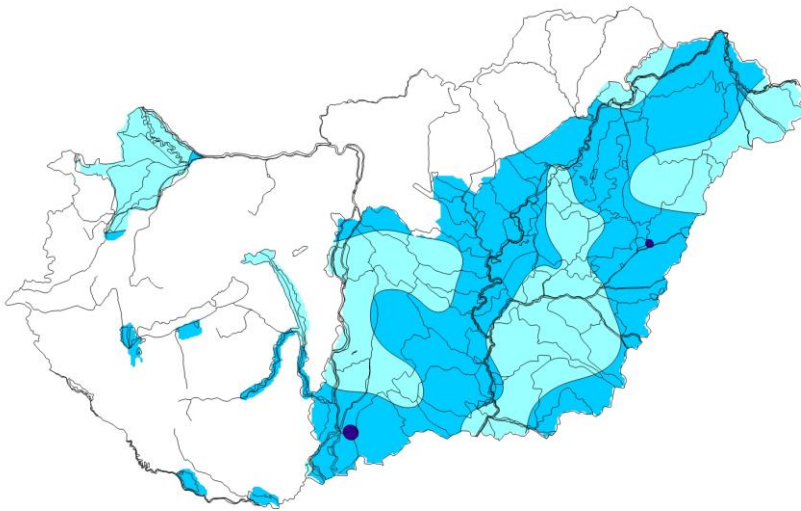
Az átlagosnál csapadékosabb
márciusi időjárás esetén)

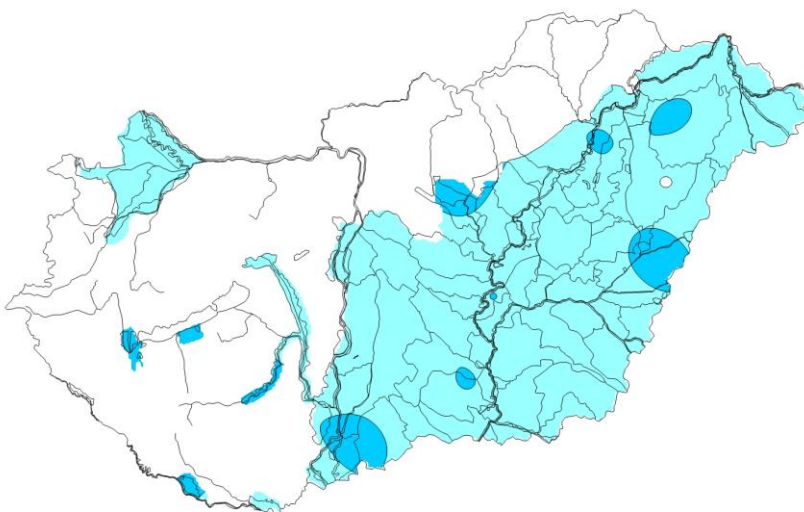
A hosszú távú meteorológiai előrejelzés szerinti márciusban az átlagosnál kissé melegebb és és szárazabb időjárásra lehet számítani. Az előrejelzés beválása esetén márciusban a jelenlegi belvízhelyzet lassú javulására lehetne számítani. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy már egy hónappal ezelőtt is a talaj felső 1 m-es tartománya a legtöbb helyen telített vagy ahhoz nagyon közeli állapotban volt. Azóta a talajok nedvességtartalma tovább növekedett és a felső 1 m-es zóna már gyakorlatilag mindenhol telített.

Az alábbi ábrákon időjárási forgatókönyvenként szemléltetjük a 2017/2018. évi belvízhelyzet becsült alakulását.

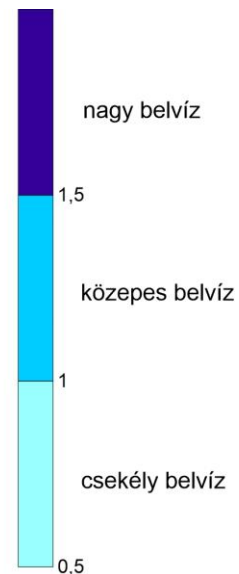
A belvízindex alakulása átlagosnál csapadékosabb márciusi időjárás esetén

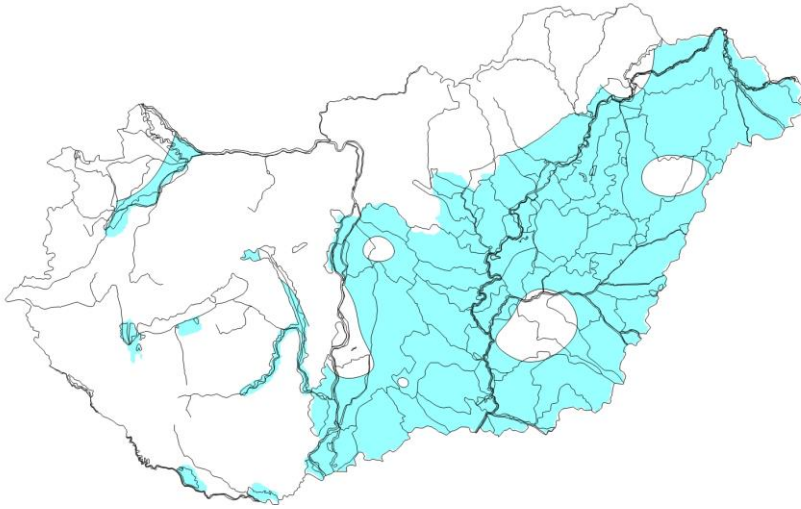
A belvízindex alakulása átlagosan csapadékos márciusi időjárás esetén

PBI

A belvízindex alakulása átlagosnál
szárazabb márciusi időjárás esetén

Az „Integrált vízháztartási tájékoztató, operatív aszály- és vízhiány értékelés” című kiadványt a BM 45/2014. (IX. 23.) rendelet 1.§ (1) c), d), e), (2) és a 3.§ (3) j) alapján havi rendszerességgel az Országos Vízügyi Főigazgatóság – az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság bevonásával – készíti el és adja ki.